

NOTULEN
DIALOOGAVOND
TOEKOMST VAN HET RENKUMS BEEKDAL

20 FEBRUARI 2020

**EEN VERKENNING VAN EEN NATTE ECOLOGISCHE VERBINDING MET DE
UITERWAARD EN MOGELIJKE GEVOLGEN VAN DE ENERGIETRANSITIE VOOR
HET ZUIDELIJK DEEL VAN HET BEEKDAL**

ONDERDELEN

PLANVARIANTEN ECOLOGISCHE VERBINDING BEEKDAL–UITERWAARD, PROVINCIE GLD

SCENARIO'S REGIONALE ENERGIETRANSITIE ARNHEM–NIJMEGEN, GEMEENTE RENKUM

OMGEVINGSVISIE EN GEBIEDSPROCES BUITENGEBIED, GEMEENTE WAGENINGEN

Stichting Renkums Beekdal
Bezoekerscentrum Renkums Beekdal / Boscafé De Beken
Nieuwe Keijenbergseweg 170, Renkum
17:00 – 21:30 uur

Introductie

Voor u ligt het verslag van de dialoogavond georganiseerd door Stichting Renkums Beekdal. De Stichting heeft de avond geïntroduceerd waarna de Provincie Gelderland een aantal voorstellen heeft gepresenteerd met betrekking tot een ecologische verbinding onder de N225. Daarna hebben de gastsprekers namens de gemeente Renkum en de Gemeente Wageningen toelichting gegeven op participatieprocessen in het kader van de energietransitie en plannen over het plaatsen van windmolens en zonnepanelen. Alle aanwezigen kregen de gelegenheid om kennis te nemen van deze informatie en te reageren, zowel tijdens de presentaties als aan de ontwerptafels. Dit verslag beschrijft de onderwerpen die aan bod zijn gekomen én de inbreng vanuit het publiek.

De presentaties van de sprekers worden beschikbaar gesteld op de volgende webpagina:

<https://www.renkumsbeekdal.nl/dialoogavonden/>.

De Stichting neemt geen verantwoordelijkheid in het beantwoorden van vragen die betrekking hebben op de presentaties van de gastsprekers. Ook is het mogelijk dat we niet alle vragen, antwoorden en suggesties die op deze avond zijn genoemd, hebben kunnen weergeven in de notulen. We vragen uw begrip voor deze beperkingen.

Hoe verder?

In het kader van het omgevingsproces buitengebied Wageningen houdt de gemeente Wageningen op 19 maart 2020 een inspreekavond. Ook kunt nog uw reacties kenbaar maken via www.toekomstwageningen.nl.

De Stichting Renkums Beekdal heeft de ambitie een vergelijkbare dialoogavond voor het noordelijk deel van Renkums Beekdal te organiseren. De focus ligt dan op de regionale energietransitie Foodvalley in samenwerking met gemeente Ede en Wageningen.

Met dank aan

- de sprekers: Mathieu Pinkers, Thijs Buurman, Hans Takke, Joa Maouche, Dennis Kramer, Maud Hulshof
- de tafelbegeleiders: André Menting, Wilma Pol, Erik Klein Lebbink, Jolande van Rensch, Lynn Hannewijk, Peter Kurstjens, Max Smit, Gertjan Renes
- de deelnemers voor hun actieve participatie
- de verslagleggers: Lynn Hannewijk, Wim Braakhekke, Tijn Essens en Mathieu Pinkers.

Dialoogavond – Notulen

1^E DEEL PROGRAMMA

- **WELKOM EN INTRODUCTIE PROGRAMMA**

MATHIEU PINKERS, VOORZITTER STICHTING RENKUMS BEEKDAL

Presentatie: “Presentatie_SRB_dialoogavond_20feb2020.pdf”

Samenvatting: Provinciale, regionale en gemeentelijke planprocessen die mogelijk gevolgen kunnen hebben voor natuur en landschap in het Renkums Beekdal vormen voor de Stichting Renkums Beekdal de aanleiding om deze Dialoogavond te organiseren. Vanuit haar doelstellingen, Informatie(verstrekking), Educatie (activiteiten) en Participatie (bevordering) vraagt de Stichting aandacht voor heel het stroomgebied van het Renkums Beekdal, tussen Hoge en Lage Veluwe (zie kaart van dit gebied in de presentatie).

De belangstelling voor deelname, 120 aanmeldingen, overtrof de beschikbare zaalcapaciteit (80 personen). Aanmeldingen die niet konden worden gehonoreerd ontvangen voorrang bij de volgende Dialoogavond te organiseren, die naar verwachting plaats zal vinden begin mei 2020.

- **PLANVARIANTEN ECOLOGISCHE VERBINDING BEEKDAL–UITERWAARD**

THIJS BUURMAN EN HANS TAKKE, PROVINCIE GELDERLAND

Presentatie: “Presentatie Provincie GLD_dialoogavond_20feb2020.pdf”

Samenvatting: Toelichting op een verkennende studie m.b.t. verschillende scenario's voor een doorgang onder de provinciale weg N225 tussen beekdal en uiterwaarden. In het bestuurlijk overleg is de voorkeur uitgesproken voor een verdere verkenning van de meest robuuste variant.

Vragen uit het publiek en antwoorden van de spreker.

- Is er ook gedacht aan een droge verbinding, i.p.v. natte verbinding voor wild?
 - Ja, maar een droge verbinding is niet toegankelijk voor watergebonden soorten. Een natte verbinding is bruikbaar voor meer soorten.
 - Een open natte verbinding heeft gevolgen voor de natuur en aanwonenden in het laagste deel van het beekdal.
- Wat zijn de risico's voor verontreinigingen vanuit de Nederrijn richting beekdal bij een open natte verbinding?
 - Zal worden meegenomen in de verkenning, met o.a. Kaderrichtlijn Water als leidraad.
- Wat zijn de gevolgen van sedimenttransport vanuit de Nederrijn richting beekdal, gezien de maatregelen t.b.v. vershraling in de lagere delen van het beekdal, en de verwachting dat juist daar de meeste sedimentatie na hoogwater zal plaatsvinden?
 - Zal worden meegenomen in de verkenning. Momenteel beperkt Zinzia de verruiging van de vegetatie d.m.v. begrazing met schapen.
- Is groot wild geïnteresseerd om naar de uiterwaarden te komen? Is er voldoende ruimte, beschutting en rust voor bijvoorbeeld (edel)herten?
 - Ervaringen bij de onderdoorgang bij Elst (Utrecht) zijn positief.
 - Ecologische verbindingzones zijn niet alleen bedoeld voor groot wild, maar voor herstel van een oorspronkelijke verbinding en geassocieerde biodiversiteit.
- Zijn er mogelijkheden om het Heelsums Beekdal “uit de duiker te halen” en te betrekken bij de ecologische verbinding Veluwe – Rivierengebied?
 - Zal worden meegenomen in de verkenning.
- Wordt rekening gehouden met wateroverlast voor aanwonenden van het beekdal?
 - De kans op wateroverlast is bij een open verbinding 1 keer in 120 jaar. Ook nu kan de N225 bij extreem hoog water overstromen, met nadelige gevolgen voor aanwonenden. De verkenning geeft nog onvoldoende zicht op veiligheidsrisico's. Veiligheid en evacuatie-mogelijkheden kunnen in verdere verkenning worden meegenomen.

- **INSTRUCTIE DIGITALE ENQUETE**

MATHIEU PINKERS, STICHTING RENKUMS BEEKDAL

Tijdens de bijeenkomst werd de deelnemers gevraagd via hun mobiele telefoon te reageren op een aantal stellingen. Wegens beperkingen in de lokale netwerkverbinding met sommige telefoons, leverden de vragen via Poll Everywhere helaas beperkte inzichten op.

2^E DEEL PROGRAMMA

- **SCENARIO'S REGIONALE ENERGIETRANSITIE ARNHEM–NIJMEGEN, GEM.**

RENKUM

JOA MAOUCHE, WETHOUDER GEMEENTE RENKUM

Presentatie: "Presentatie Gemeente Renkum_dialogavond_20feb2020.pdf"

Samenvatting: Wethouder Maouche presenteert de tussenresultaten van de verkenning van ruimtelijke opties voor energieopwekking (wind en zon) opgesteld in het kader van de uitwerking van het Nationale Energieakkoord tot een RES/Regionale Energie Strategie voor de Regio Arnhem Nijmegen inclusief Renkum (RES, <https://regionale-energiestrategie.nl/default.aspx>). Dit proces, nog niet afgerond, moet binnen enkele weken leiden tot een "concept bod" vanuit de regio naar het Rijk. Medio 2021 wordt een definitief "bod" verwacht. Dit betreft de opwekopties voor de energie transitie tot 2030. In vijf van de zes studie varianten blijven de gevolgen voor het Renkums Beekdal vooralsnog, en voor de periode tot 2030 "beperkt".

Vragen uit het publiek en antwoorden van de spreker

- Wat zijn 'no brainers'?
 - Maatregelen die sowieso getroffen dienen te worden, zoals het beleggen van 40% van de daken met zonnepanelen.

- **OMGEVINGSVISIE EN GEBIEDSPROCES BUITENGEBIED, GEMEENTE WAGENINGEN**

DENNIS KRAMER, GEMEENTE WAGENINGEN

Presentatie: "Presentatie Gemeente Wageningen_dialogavond_20feb2020.pdf"

Samenvatting: Dennis Kramer geeft een presentatie van het planproces voor de Omgevingsvisie Buitengebied van de Gemeente Wageningen. Momenteel stelt Wageningen een Omgevingsvisie op waarvan het Wageningse deel van het Renkums Beekdal deel uit maakt. Ook in de Regio Foodvalley (Wageningen, Ede e.a.) loopt er een RES energie transitie verkenning die ook de opties voor energieopwekking, wind en zon, in het Wageningse deel van het Renkums Beekdal verkent. Er volgt een toelichting op het participatie-traject en tussentijdse resultaten van de ruimte-ateliers die hebben plaatsgevonden in Wageningen, in de context van windmolens en zonnepanelen en omgevingsvisie.

- **KENNISMAKING**

- MAUD HULSHOF, WETHOUDER GEMEENTE WAGENINGEN**

Wethouder Hulshof is zeer recent aangetreden als wethouder. De wethouder is bekend met het Renkums Beekdal en spreekt uit dat zij zorgvuldig en in afstemming met inwoners wil omgaan met het Wageningse deel van het Renkums Beekdal zoals de Uiterwaarden tussen Parencó en Lexkesveer en de flanken van het Renkums Beekdal vanaf Wageningse Berg tot Oostereng.

3^E DEEL PROGRAMMA

- **OOGST VAN 6 ONTWERPTAFELS (CIRCA 15 DEELNEMERS PER TAFEL), HIER VERDEELD IN 3 THEMAS:**

1. ECODUCT

- Een ecoduct waarbij een open natte verbinding gecreëerd wordt, veroorzaakt mogelijk meer risico's voor sedimentaanvoer, vervuild / nutriëntrijk water, zwerfvuil, wateroverlast.
- Geen open verbinding onder N225 of regelbare verbinding met de Rijn (Ringdijk-variant).
- Een droge verbinding blijft een optie, om deze risico's te vermijden, ondanks de beperkingen die dit met zich meebrengt voor watergebonden organismen.
- Doorgang N225: verlichting van Oranje Nassau's Oord hindert de passage van wild.
- Integraal barrièrewerking van duiker voor Heelsumse beek wegnemen, bij N782 ("Ruimte voor de Duiker").
- Bij open ecopassage, houdt rekening met verbindingen, zoals tussen ONO en N225 (zodat bij hoogwater ONO toegankelijk blijft).
- Behoud natte natuurwaarden in beekdal door vasthouden van beekwater.
- Méér loofbos.
- Er wordt aandacht gevraagd voor het pitrusbeheer (verschraling versus verrijking).

2. WINDMOLENS EN ZONNEPANELEN

- Geen windmolens (open structuur behouden).
- Liever natuur-inclusieve landbouw dan zonneparken in de open delen van het bos.
- Plaats zonnepanelen op geluidswallen, en - indien goed afgewogen - in agrarische enclaves (kleinschalig).
- Géén windmolens of zonnepanelen in bos, liever langs bestaande infrastructuur.
- Energieproductie langs N225 (wegbermen / dijktafuds).
- Méér mogelijkheden onderzoeken voor zonnepanelen en aanbieden op bestaande daken en nieuwbouw.
- Windenergie als onderdeel van de landbouwtransitie.
- Zonnepanelen of windenergie verplicht stellen bij nieuwbouw huizen en bedrijven (let op, particulier is BTW plichtig bij levering).
- Benut mogelijkheden voor opwekking van windenergie bij Nude (industrieterrein), Slagsteeg, vuilnisbelt, langs Nederrijn.

- Beperk overlast door het stapelen van functies, bijvoorbeeld door zonne-energie op te wekken op universiteitsdaken en op de vuilnisbelt.
- Quotum op energieverbruik; meer aandacht voor voorlichting en energie-beperkende maatregelen.
- Beter energiebesparing dan realiseren van nieuwe opwekking.
- Voor de Universiteit ligt een grotere verantwoordelijkheid (optimalisatie ruimte-energie-mobiliteit).
- Weerstand tegen grote windmolens. Liever meer, maar kleine molens geclusterd.
- Onderzoek rendement grote t.o.v. kleine windmolens. Kleine windmolens kunnen dichterbij of zelfs binnen de bebouwde kom.
- De windmolens op de Wageningse Berg hebben mogelijk gevolgen voor organismen (vleermuizen op rode lijst), maar ook voor de horizon van bewoners van Renkum.
- 1 windmolen levert evenveel energie dan 40 voetbalvelden zonnepanelen.
- Inbrengen/optimaliseren/koppelen van alternatieve vormen van energieopwekking, zoals geothermie, waterstroming, -verval en -zuivering, waterstof. Gebruik koppelmogelijkheden (verval in landschap en stuw bij Driel, bij RWZI). Gebruik bestaande ondergrondse infrastructuur voor transport van waterstof.

3. OMGEVINGSKWALITEIT

- Méér biodiversiteit, recreatie, wandelen en beleving zijn en blijven belangrijk.
- Worden lusten en lasten van energieopwekking langs gemeentegrenzen gedeeld? (Wageningen heeft plannen voor windmolens aan de randen van haar gemeentegrenzen).
- Maak een allesomvattend verkeersplan: Renkum, Wageningen en provincie GLD.
- Nieuwbouw Oranje-Nassau's Oord verstoort landschap door lichtvervuiling.
- Maak een knip in de Geertjesweg (sluiproute).
- Verbeterde toegang naar ONO vanaf snelfietspad Wageningen – Arnhem.
- In de NOVI (National Omgevingsvisie) en in de Zonnewijzer staan voorkeursvolgorde behouden/uitbreiden van duurzame energiematregelen en ecologische waarden; gebruik deze als uitgangsprincipes.

ALGEMENE INDRUKKEN

- Open en coöperatieve interactie tussen publiek en sprekers.
- Focus avond was breder dan energietransitie.
- Volgende keer plenair stellen van vragen via Poll Everywhere.
- Volgende keer kaartmateriaal bij ontwerptafels.